

Bölüm 1

MÜZİK EĞİTİMİNDE BİLİŞÖTESİ STRATEJİLERİN KULLANIMI

Burcu AVCI AKBEL¹

GİRİŞ

Öğrenmedeki bilişsel süreçlere yönelik araştırmalar Gestalt psikologlarının algı üzerine yaptıkları araştırmalar ile başlamış, Piaget'in bilişsel gelişim kuramı, Bruner ve Ausubel'in öğretim modelleri ile hızla gelişmiş ve bilişsel kuramlar adı altında kategorize edilmiştir. Bu bağlamda öncelikle 'biliş' ve 'üstbiliş' kavramlarının literatürdeki tanımlarına kısaca yer verilmesi anlamlı olacaktır.

Biliş, Weinstein ve Mayer'e (1986) göre bilgiyi işleme sırasındaki süreç; Senemoğlu'na (2013) göre herhangi bir şeyin farkında olma ve onu anlama; Fidan (1986) ve Erden(2014)'e göre ise "insan zihninin dünyayı ve çevresindeki olayları anlamaya yönelik olarak yaptığı işlemlerin tümü"dür. Dıştan alınan uyaranların algılanması, önceki bilgilerle karşılaştırılması, yeni bilgilerin oluşturulması, elde edilen bilgilerin belleğe depolanması ve hatırlanması, zihinsel ürünlerin kalite ve mantık yönünden değerlendirilmesi, biliş kapsamına giren zihinsel süreçlerle ilgili etkinliklerdir (Fidan, 1986; Erden, 2014).

Üstbiliş ise, "birinci dereceden bilişi yansıtan, izleyen veya düzenleyen biliş" ile ilgilidir (Kuhn, 2000: 178). Üstbiliş, «bireyin kendi bilişsel süreçleri, ürünleri veya bunlarla ilgili herhangi bir şeyle ilgili bilgisini, -örneğin bilgi veya verinin öğrenmeyle ilgili özelliklerini- ifade eder. Üstbiliş, bu süreçlerin belli bir amaç doğrultusunda aktif şekilde izlenmesini ve düzenlenmesini içerir" (Flavell, 1976: 232). Üstbiliş için verilen tanımlar, öğrenme sürecindeki bilişsel etkinliklerin bilgisi ve düzenlenmesi olarak geniş bir şekilde kavramsallaştırılmıştır (Flavell, 1979; Whitebread ve diğ., 2010; Zimmerman, 1990).

Biliş ile üstbiliş kavramlarını ayırt etmek kolay değildir. Aralarındaki ilişkiyi görmenin bir yolu, bilişin yapmakla, üstbilişin ise ne yapılacağını seçme, planlama ve ne yapıldığını izleme ile ilgili olduğunu bilmekten geçer (Garafalo & Lester, 1985: 164). Bilişsel stratejiler, bireysel hedeflere ulaşmaya yardımcı olan; üstbiliş stratejileri ise, hedeflere ulaşıp ulaşılmadığını anlamayı ve değerlendirmeyi sağlayan etkinlikler ve yaşantılardır (Yurdakul & Demirel, 2011). Tüm

¹ Dr. Öğr. Üyesi, Yıldırım Beyazıt Üniversitesi, Türk Musikisi Devlet Konservatuvarı, e-mail: burcuavci812002@yahoo.com

ehemmiyet gösterilmelidir. Araştırmacılara ise, başarıyı artırmada etkisi kanıtlanan üstbiliş stratejilerinin nasıl kullanılabileceğini ya da üstbiliş becerilerinin nasıl geliştirilebileceğini ortaya çıkarmaya yönelik çalışmalar yapmaları önerilmektedir.

KAYNAKLAR

1. Akın, Ö. (2013). “Müzik öğretmeni adaylarının öğrenme stratejilerini kullanma durumları: Pamukkale Üniversitesi örneği”, *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 10(1), 1-10.
2. Aktürk, A.O. & Şahin, İ. (2011). Üstbiliş ve bilgisayar öğretimi. *Selçuk Üniversitesi Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi Dergisi*. 31, 383-407.
3. Akyüzlüer, F. (2014). Metacognition skills of preservice music teachers. *Electronic Turkish Studies*, 9(8), 187-196.
4. Avcı Akbel, B. (2018). Türk Müziği alanında öğrenim gören çello öğrencilerinin öğrenme stratejilerini kullanma durumları. *Electronic Turkish Studies*, 13(19).
5. Ay, Z. S. & Bulut, S. (2017). Üst bilişsel sorgulamaya dayalı problem çözme yaklaşımının öz-düzenleme becerilerine etkisinin yarı deneysel bir çalışma ile araştırılması. *İlköğretim Online*, 16(2), 547-565. Doi:10.17051/ilkonline.2017.304716
6. Bathgate M, Sims-Knight J & Schunn C. (2011). Thoughts on thinking: Engaging novice music students in metacognition. *Applied Cognitive Psychology*. 26, 403-409. <https://doi.org/10.1002/acp.1842>
7. Baydilek, N. B., Altay, B. & Saracaloğlu, A. S. (2018). Okulöncesi, rehberlik ve psikolojik danışmanlık ile resim-iş programı öğrencilerinin üstbilişsel öğrenme stratejilerini yordayan değişkenlerin belirlenmesi. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 26(3), 707-720.
8. Baykara, K. (2011). “Öğretmen adaylarının bilişötesi öğrenme stratejileri ile öğretmen yeterlik algıları üzerine bir çalışma”, *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 40, 80-92.
9. Bedel, E. F. (2017). Okul öncesi öğretmen adaylarında akademik ertelemenin yordanmasında bilinçli farkındalık ve üstbilişsel farkındalığın rolü. *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi*, 7(3), 504-514, Doi:10.5961/jhes.2017.227
10. Benton, C. W. (2013). Promoting metacognition in music classes. *Music Educators Journal*, 100(2), 52-59.
11. Bonney, C. & Sternberg, R. J. (2011). Learning to think critically. Richard E. Mayer & Patricia A. Alexander (Ed.), In *Handbook of research on learning and instruction* (pp.166-198), New York: Routledge.
12. Brown, A.L. (1997). Transforming schools into communities of thinking and learning about serious matters. *American Psychologist*, 52(4), 399-413.
13. Burwell, K. & Shipton, M. (2013). Strategic approaches to practice: an action research project. *British Journal of Music Education*, 30(3), 329-345, <https://doi.org/10.1017/S0265051713000132>
14. Candan, A. S. (2005). Üstbilişsel kuram ve tarih öğretimi. *Kastamonu Eğitim Dergisi*. 13(2), 327-332.
15. Case, L. P., Harris, K. R. & Graham, S. (1992). Improving the mathematical problem solving of students with learning disabilities: Self-regulated strategy development. *The Journal of Special Education*, 26, 1-19.

16. Colombo, B. & Antonietti, A. (2017). The role of metacognitive strategies in learning music: A multiple case study. *British Journal of Music Education*, 34(1), 95-113.
17. Çalışkan, M. & Sünbül, A.M. (2011). “Öğrenme stratejileri öğretiminin yürütücü biliş bilgisine, yürütücü biliş becerilerini kullanmaya ve başarıya etkisi: ilköğretim 6. sınıf türkçe dersi örneği”, *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 11(1), 133-153.
18. de Bruin, L. R. (2018). Expert improvisers’ formal, informal and situated influences on learning, motivation and self-efficacy: a qualitative study. *Music Education Research*, 1-17.
19. Deniz, J. (2015). Müzik öğretmeni adaylarının bilişötesi öğrenme stratejilerini kullanma düzeyleri. *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi (ASOS Journal)*, 3(14), 1-14.
20. Doğanay, A. & Demir, Ö. (2011). “Akademik başarısı düşük ve yüksek öğretmen adaylarının ders çalışma sırasında bilişsel farkındalık becerilerini kullanma düzeylerinin karşılaştırılması”, *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 11(4), 2021-2043.
21. Dos, B. (2014). The Relationship between Mobile Phone Use, Metacognitive Awareness and Academic Achievement. *European Journal of Educational Research*, 3(4), 192-200.
22. Durham, J. (2010). *The effects of an arts-based and integrated curricular approach on the cognitive processes and personal learning characteristics of students with learning disabilities*. (Published Ph.D. Dissertation), George Mason University.
23. Erden, M. (2014). *Eğitim bilimlerine giriş* (8. Baskı). Ankara: Arkadaş Yay.
24. Ergin, E. & Durak, Y. (2016). Bilişüstü öz düzenlemenin deşifre çalma becerisine ve deşifre çalma tutumuna etkileri. *Uluslararası Eğitim Bilimleri Dergisi*, (7), 131-158.
25. Fidan, N. (1986). *Okulda öğrenme ve öğretme*. Ankara: Kadioğlu Matbaası.
26. Flavell, J. H. (1976). Metacognitive aspects of problem solving. L. Resnick (Ed.), In *The nature of intelligence* (pp. 231-236). Hillsdale, NJ: Erlbaum.
27. Flavell, J. H. (1979). Metacognition and cognitive monitoring: A new area of cognitive-developmental inquiry. *American Psychologist*, 34 (10), 906-911, <https://doi.org/10.1037/0003-066X.34.10.906>
28. Fogarty, R. (1994). *The mindful school: how to teach for metacognitive reflection*. Illionos: IRI/Skylight Publishing.
29. Garofalo, J. & Lester F. (1985). Metacognition, cognitive monitoring, and mathematical performance. *Journal for research in mathematics education*, 163-176.
30. Hakan, O. (2016). Evaluation of metacognitive competence of pre-service music teachers in terms of some variables. *Educational Research and Reviews*, 11(8), 713. Doi:10.5897/ERR2016.2666
31. Hallam, S. (2001). The development of metacognition in musicians: implications for education. *Br. J. Music Educ.* 18(01), 27-39. <http://dx.doi.org/10.1017/S0265051701000122>
32. Harmankaya, Ö. M. & Melanlıoğlu, D. (2017). Üstbiliş stratejileri eğitiminin ortaokul öğrencilerinin dinlediğini anlama becerilerine, dinlemeye yönelik tutumlarına ve dinleme kaygılarına etkisi. *Turkish Studies-International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 12 (18), 339-360.
33. Hart Jr, J. T. (2014). Guided metacognition in instrumental practice. *Music Educators Journal*, 101(2), 57-64.
34. Karakelle, S. (2012). Üst bilişsel farkındalık, zekâ, problem çözme algısı ve düşünme ihtiyacı arasındaki bağlantılar. *Eğitim ve Bilim*, 37(164), 237-250.

35. Katrancı, M. & Yangın, B. (2013). Üstbilis stratejileri öğretimini dinlediğini anlama becerisine ve dinlemeye yönelik tutuma etkisi. *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (11), 733-771.
36. Kılıç, S. K. & Öncü, E. (2014). Beden eğitimi ve spor yüksekokulu öğrencilerinin bilişötesi öğrenme stratejileri ve akademik öz-yeterlikleri, *Spor ve Performans Araştırmaları Dergisi*, 5(2), 13-22.
37. Kuhn, D. (2000). Metacognitive development. *Current Directions in Psychological Science*, 9(5), 178-181.
38. Kurtuldu, M. K. (2011). Yürütücü biliş dayalı bireysel tutumların piyano çalma başarısına etkisi, *Milli Eğitim Dergisi*, 41(190), 41-53.
39. Leung, S. (2010). Metacognition and creativity in music assessment. *E-Journal of Studies in Music Education*, 9(1), 17-27.
40. McPherson, G. E. & Zimmerman, B. J. (2002). Self-regulation of musical learning. In *The new handbook of research on music teaching and learning: A project of the Music Educators National Conference* (pp. 327-347). Oxford University Press.
41. Memiş, A. & Arıcan, H. (2013). Beşinci sınıf öğrencilerinin matematiksel üstbilis düzeylerinin cinsiyet ve başarı değişkenleri açısından incelenmesi. *Karaelmas Eğitim Bilimleri Dergisi*, 1(1), 76-93.
42. Nazik F., Sönmez M. & Güneş G. (2014). Hemşirelik öğrencilerinin üstbilis düzeylerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *Anadolu Hemşirelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi*. 17(3), 145-150.
43. Nielsen, S. G. (2015). Learning pre-played solos: Self-regulated learning strategies in jazz/improvised music. *Research Studies in Music Education*, 37(2), 233-246.
44. Özlem, A. (2013). Müzik öğretmeni adaylarının öğrenme stratejilerini kullanma durumları (Pamukkale Üniversitesi Örneği). *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 10(1), 1-10.
45. Özmenteş, S. (2013). Çalgı eğitimi alan lisans öğrencilerinin kullandıkları çalışma taktikleri. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*. 26(2):439-453.
46. Pehlivan, F. (2012). İlköğretim beşinci sınıf matematik dersinde üstbilis strateji kullanımının öğrencilerin başarı ve tutumlarına etkisi, (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi), Niğde Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Niğde.
47. Pehlivanlar, E. (2005). İlköğretim 6. sınıf “canlının içyapısına yolculuk” ünitesi”nde örnek olay yönteminin başarıya, hatırlamaya ve bilişüstü becerilerin gelişimine etkisi. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
48. Power, A. M. & Powell, S. J. (2018). Engaging young string players in metacognition. *International Journal of Music Education*, 36(4), 659-670.
49. Romainville, M. (1994). Awareness of cognitive strategies: The relationship between university students’ metacognition and their performance. *Stud. Higher Educ.* 19(3), 359-366. <http://dx.doi.org/10.1080/03075079412331381930>
50. Santrock, J. W. (2001). *Educational psychology*. (International Edition) New York: McGraw-Hill Companies, Inc.
51. Sarpkaya, G., Arık, G. & Kaplan, H. A. (2011). İlköğretim matematik öğretmen adaylarının üst bilis stratejilerini kullanma farkındalıkları ile matematiğe karşı tutumları arasındaki ilişki. *Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi*, 2, 107-122.
52. Senemoğlu, N. (2013). *Gelişim, öğrenme ve öğretim* (23. Baskı). Ankara: Yargı.

53. Smolej Fritz, B. & Peklaj, C. (2011). Processes of self-regulated learning in music theory in elementary music schools in Slovenia. *International Journal of Music Education*, 29(1), 15-27.
54. Stevenson, T. F. (2013). *Performance-based music ensembles' effect on academic achievement: a correlational study*. (D.Ed. Dissertation), Indiana University of Pennsylvania.
55. Şahin, E. & Küçüksüleymanoğlu, R. (2015). Öğretmen adaylarının özyönetimli öğrenmeye hazırbulunuşlukları, biliş ötesi farkındalıkları ve denetim odakları arasındaki ilişkiler. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 15(2), 317-334.
56. Şengül, S. & Işık, S. C. (2014). 8. Sınıf öğrencilerinin üst bilişsel becerilerinin "Webb'in bilgi derinliği seviyeleri" ne ait problemleri çözme süreçlerindeki rolü. *The Journal of Academic Social Science Studies*, 24, 93-127.
57. Tonbuloğlu, B., Aslan, D., Altun, S. & Aydın, H. (2013). "Proje tabanlı öğrenmenin öğrencilerin bilişüstü becerileri ve öz-yeterlik algıları ile proje ürünleri üzerindeki etkisi, *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 10(23), 97-117.
58. Topoğlu, O. (2011, Nisan). Farklı düzeylerdeki yaylı çalgı öğrencilerinin kullandıkları özdüzenlemeli öğrenme stratejilerinin incelenmesi. *2nd International conference on new trends in education and their implications (s. 27-29)* içinde. Antalya/Türkiye.
59. Tunca, N. & Alkın-Şahin, S. (2014). Öğretmen adaylarının bilişötesi (üst biliş) öğrenme stratejileri ile akademik öz yeterlik inançları arasındaki ilişki. *Anadolu Journal of Educational Sciences International*, 4(1).
60. Ünal, M. (2010). "Üniversite öğrencilerinin bilişötesi öğrenme stratejileri ile akademik başarıları arasındaki ilişki: Ahi Evran Üniversitesi örneği", *International Online Journal of Educational Sciences*, 2(3), 840-864.
61. Virkkula, E. & Nissilä, S. P. (2017). Towards professionalism in music: self-assessed learning strategies of conservatory music students. *Center for Educational Policy Studies Journal*, 7(3), 113-135.
62. Weinstein, C. E. & Mayer, R. E. (1986). The teaching of learning strategies. In M.C.Witlock (Eds.), *Handbook of research on teaching* (pp. 315-327). New York: Macmillan Company.
63. Whitebread, D., Almeqdad, Q., Bryce, D., Demetriou, D., Grau, V. & Sangster, C. (2010). Metacognition in young children: Current methodological and theoretical developments. A. Efklides, P. Misailidi (Eds.), In *Trends and prospects in metacognition research* (pp.233-258). Springer, Boston, MA. Doi:https://doi.org/10.1007/978-1-4419-6546-2_11
64. Yangın, S. (2014). Üstbiliş stratejisine dayalı biyoloji öğretiminin sınıf öğretmeni adaylarının başarıları ve tutumları üzerindeki etkisi. *Education Sciences*, 9(1), 1-18. <http://dx.doi.org/10.12739/NWSA.2014.9.1.1C0602>
65. Yıldırım, A. & Şimşek, H. (2008). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. 7. Baskı, Ankara: Seçkin Yayıncılık.
66. Yokuş, H. (2010a). Piyano eğitiminde öğrenme stratejilerinin kullanılmasının öğrencilerin başarılarına ve üstbilişsel farkındalıklarına etkisi. *M.Ü. Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 31, 145-160.
67. Yokuş, T. (2010b). Üstbilişin gitar performans başarısına etkisi. *Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*. 31, 161-175.
68. Yokuş, T. & Yürüdür, F. E. (2015). Müzik öğretmeni adaylarının üstbilişsel farkındalık ve öz-yeterlik düzeyleri arasındaki ilişki. *Turkish Journal of Arts and Social Sciences*, 1(1), 22-34.

69. Yurdakul, B. & Demirel, Ö. (2011). Yapılandırmacı öğrenme yaklaşımının öğrenenlerin üstbiliş farkındalıklarına katkısı. *Uluslararası Eğitim Programları ve Öğretim Çalışmaları Dergisi*, 1(1), 71-85.
70. Zimmerman, B. J. (1990). Self-Regulated academic learning and achievement: the emergence of a social cognitive perspective. *Educational Psychology Review*, 2, 173-201.
71. Zohar, A. & Barzilai, S. (2013). A review of research on metacognition in science education: Current and future directions. *Studies in Science Education*, 49(2), 121-169. <http://dx.doi.org/10.1080/03057267.2013.847261>